

GYVIEJI ARCHYVAI

Merkinėje vienuoliktą kartą šurmuliavo kraštiečių sambūris

Merkinėje įvyko vienuoliktasis iš Varėnos krašto kilusių arba sodybas čia turinčių žymių šalies kultūros, meno, mokslo, politikos, verslo žmonių susitikimas

Iš susitikimą susirinkę daugiau kaip šimtas ryškių asmenybių – kraštiečių su artimaisiais ir draugais – ne tik diskutavo apie tai, kaip bendromis jėgomis galima puoselėti Varėnos kraštą, bet ir applanke istorines miestelio vietas, bendravo, koncertavo bei kalbėjo apie čia įgyvendintus ir būsimus bendrus projektus. Jie pristatė knygas, surengė savo kūrybinių darbų parodas ir net plenerą.

Varėnos kraštas turi ypatingą trauką vilioti talentingus žmones – gal juos vilioja unikaliūs senieji dzūkiški kaimai, pirmą kartą gamtos grožis, o gal jie susižavi dzūkų nuoširdumu ir vaišingumu? Šiuo metu pušnyuose išsibarsčiusiose kaimeliuose ir vieniemiuose vasaroja, o kai kurie ir nuolat gyvena maždaug per du šimtus dailininkų, rašytojų, keramikų, muzikų, politikų, mokslininkų. Čia jie ne tik poilsiauja, kuria, bet vis labiau įsijungia į kaimo bendruomenių gyvenimą. Labai džiugu surinkti žymius varėniškius – čia gimusius arba pamilusius Varėnos kraštą ir jame suradusius savo antrąją tėviškę – darbui, kūrybai ir poilsui. Žymūs kraštiečiai kviečiami reguliariai bendrauti su seniūnijų žmonėmis, ieškoti juose talentų, atskleisti meno paslaptis bendruomenės žmonėms.

Turininga šių metų susitikimo programa leido jiems labiau pažinti turtingą istorijos

Merkinės miestelį, pabendrauti bei patiems kalbėti apie savo veiklą ir su Varėnos rajonu susijusius veiklos ar kūrybinius planus.

Kraštiečių susitikimas prasidėjo įdomiomis diskusijomis Merkinės kultūros centre, kuriose svečiai drauge su rajono vadovais ir kultūros darbuotojais aptarė bendras Varėnos krašto veiklas.

Visus susirinkusius pasveikinęs Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašėta pasidžiaugė, kad Varėnos kraštas išties turtingas talentingų žmonių. „Malonu matyti tokių gausų būrį susirinkusių pabendrauti. Mes labai vertinam jų patirtį, žinias, sentimentus mūsų kraštui – savo tėviškei arba vietai, kurioje kuriatės. Norim išlaikyti glaudų bendravimą, tuos gerus santykius su jumis, mums įdomios Jūsų idėjos ir pasiūlymai. Būkit aktyvūs savo bendruomenių nariai, kviečiam gražius projektus, skirtus mūsų kraštui, įgyvendinti drauge“, – kalbėjo meras. Jis taip pat pažymėjo, jog vienas iš tokių projektų – Varėnos – M. K. Čiurlionio gimtinės – motyvo plėtojimas. „Ne tik didžiųjų, kad M. K. Čiurlionis gimė Senojoje Varėnoje. Jaučiame pareigą jo atminimą įamžinti kuo prasmingiau ir sieksime, kad Varėna taptų M.K. Čiurlionio miestu“, – sakė meras. Kraštiečiai taip pat išsakė patrauklių idėjų ir pasiūlymų, kurie pasitarnautų

Varėnos krašto populiarinimui bei patrauklumui.

Vėliau svečiai buvo pakviesti į turiningas ekskursijas po rudenėjančią Merkinę. Lydimi įdomias istorijas apie miestelį pasakojančių Merkinės krašto muziejaus direktoriaus Mindaugo Černiausko ir darbuotojo Žygimanto Buržinsko, jie kopė ant piliakalnio, applanke dvarvietę, lipo į apžvalgos bokštą, nuo kurių atsiveria užburiantys Nemuno ir Merkio santakos bei gražiausių šilų vaizdai. Taip pat applanke Merkinės krašto muziejų bei kitas istorines ir įdomias miestelio vietas. Tiems, kurių šaknis – senose šio krašto sodybose, malonu su nostalgija buvo atsiminti savo vaikystės dienas, o naujesiems, kurie Varėnos krašto smėlynuose tvirtina savo šaknis, pažinti įdomiausias vietas ir dzūkišką dvasią tiesiog būtina.

Po ekskursijų smagi popietė vyko Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio

gamtinio rezervato direktijos ornitologiniame kempinge prie Mergelės akelių ežero. Čia susibūrę kraštiečiai ant medžių ir ant žolės eksponavo savo kūrybos darbus – paveikslus, fotonuotraukas, skulptūras ir kitus meno dirbinius.

Renginį dzūkiškai ir labai nuotaikingai vedė Varėnos kultūros centro kultūrinių renginių organizatorius Marius Galinis. Svečius gražiomis dzūkiškomis dainomis ir šokiais linkmino Varėnos kultūros centro folkloro ansamblio „Žeiria“ dainininkai. Aktoriaus Tomo Vaisietos vaikai, aktoriai Ginvilė ir Perlis pristatė dalį savo parengtos kompozicijos „Kad vaikų vaikai atmintų“.

Tą dieną Merkinėje susirinko daugiau kaip šimtas ryškių asmenybių, kurios neabejotinai turtina Varėnos kraštą. Kraštiečiai dalijosi mintimis, kad prisiliesdami prie amžinųjų Dzūkijos vertybių, „dzūkiško intelekto“, kuriuo žavimasi net ir Europoje, jie čia siekia pa-

likti dalelę savo kūrybos, stengiasi, kad jos paslaptis pažintų ir vietiniai žmonės. Dėka jų jau ne vienerius metus rajone vyksta puikūs koncertai, plenerai, kūrybinės stovyklos, kiti reikšmingi projektai.

Šiame susibūrimo kiekvienas norintis galėjo prisiliesti prie dailininkų darbo įrankių – popieriaus lapo, molberto, teptukų, dažų ir nupiešti paveikslą tema „Paukščiai“. Tapybos konkursui vadovavo dailininkas Marijus Piekuras. Beveik kiekvieną kartą šiuose susibūrimuose dalyvaujantis menininkas pastebėjo, jog nė vienas rajonas tokių susibūrimų neorganizuoja ir dėkojo organizatoriams už mielas centrų, muziejų, iki nedidelių centrų, muziejų, iki nedidelių kamerinių galerijų. Šis sumanymas puikiai pasiteisino – V. Dailidka pateikė daugybę įdomių pasakojimų, prisiminimų, legendų, dar negirdėtų vietovardžių, Pietų Lietuvos regiono praeities fragmentų. Liko sužavėti ir tie žiūrovai, kurie, kaip patys sakė, turi menką supratimą apie meninę kūrybą. Juk galimybė išgirsti gyvą menininko žodį yra unikali ir nepakartojama – tokiu būdu kūrybos laukas priartėja, tampa labiau suprantamas, artimas ir įdomus.

Svečiai buvo sutikti švetingai kaip įprasta Varėnos krašte – jie vaišinosi tradiciniais

dzūkiškais patiekalais: karšta grybiene, valgiais iš grybų bei kitais dzūkiško paveldo valgiais ir smagiai leido laiką klausydami dzūkiškų dainų ir įsijungdami į liaudiškų šokių sukūrį.

Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašėta pažymi, kad šis susitikimas buvo abipusiškai naudingas. „Kraštiečiai išsakė daug originalių pasiūlymų, o mes stengiamės šiuos žmones įjungti į bendrą veiklą ir bendrai idėjas įgyvendinti. Susitikimų metų kraštiečiai susipažįsta, gimsta įdomių idėjų, naujų projektų“.

Pakalbinti jie pažymėjo, jog tokie susitikimai įkvepia dar labiau prisidėti prie Varėnos krašto įvaizdžio kūrimo, gamtos vertybių apsaugos, lietuvių papročių ir tradicijų puoselėjimo.

Rūta AVERKIENĖ
Varėnos rajono savivaldybės administracijos Bendrojo skyriaus vyr. specialistė

Šio mėnesio pradžioje Valkininkų kultūros centre atidaryta Vytauto Liudo Dailidkos (g. 1937) tapybos darbų paroda „Mano tėvynė Lietuva. Dzūkija – bočių žemė“

V. Dailidka – pedagogas, dailininkas, poetas, vertėjas, sąjūdininkas, aktyvus lietuviškosios kultūros puoselėtojas, kraštotyrinių leidinių autorius ir rengėjas. Ekspozicijoje pristatoma plati autoriaus kūrybos retrospektyva – apie 50 įvairių laikotarpių tapybos darbų, sukurtų nuo XX a. 6-ojo dešimtmečio iki pat mūsų dienų. Renginį tautinėmis dainomis pradėjo Valkininkų kultūros centro folkloro kolektyvas „Santaka“ (vadovė Aldona Japertienė). Parodą pristatė menotyrininkė Kristina Stančienė. Sveikinimo žodžius tarė Benjaminas Kondratas, knygų serijos „Kūrėjų pėdsakai“ autorius, Valkininkų seniūnas Antanas Juknevičius, Vilniaus Vytautų klubo prezidentas Vytautas Rizgelis, Valkininkų kultūros centro direktorė Jolanta Molienė.

Vytautas Dailidka: mokytojas ir dailininkas

V. Dailidka – neeilinė asmenybė. Nepaisant garbingo amžiaus, ilgametis pedagogas, dailininkas žavi optimizmu, džiugesiu, tvirta valia, puikia atmintimi, gražia iškalba, humoru, prikaustančiu žiūrovų dėmesį. Jo biografija, patirties bei prisiminimų klodai atveria svarbius ir sudėtingus mūsų šalies istorijos tarpsnius.

Gimęs dabartinės Baltarusijos teritorijoje, šviesioje ir inteligentiškoje mokytojo Vinco Dailidkos šeimoje, būsimasis dailininkas ir pedagogas užaugo priešiška lietuvių bei nusiteikusioje aplinkoje. Įkvėptas šeimos pavyzdžio, V. Dailidka visą savo gyvenimą pašventė Lietuvos istorijos, lietuvių kalbos ir tradicijų puoselėjimui ir pedagoginiam darbui Vilnijos krašte, Eišiškių miestelyje. Baigęs dailės pedagogikos studijas tuometiniame LTSR valstybiniame dailės institute, autorius jau žinojo savo misiją – rūpintis lietuviškų mokyklų steigimu Vilnijoje. Būtent šiam atkakliam žmogui turėtume būti dėkingi, kad 1992

m. buvo atkurta lietuviška Eišiškių vidurinė mokykla – praėjus lygiai 50 metų po jos uždarymo. Mokykla, pakrikštytai garbingu Stanislovo Rapolionio, vieno lietuviškosios raštijos pradininkų, vardu, V. Dailidka vadovavo iki 2002 m.

Parodoje eksponuojami darbai atveria ir ilgą bei sudėtingą dailininko, mokytojo gyvenimo kelią, nukelia žiūrovą į slėpiningus Lietuvos senovės laikus, atspindi ir naujausius autoriaus patirties išpūdžius. Tarsi įvadas į parodą ant molbertų parimo trys skirtingų laikmečių V. Dailidkos autoportretai, kur matome dailininką ir dar visai jauną, ir jau atpažįstamą broožą, mėšliai žvelgiantį į žiūrovą. Įvairiose peizažų serijose V. Dailidka įamžino Vilnijos krašto bei Dzūkijos piliakalnių, archajines piliavietes, vešlios gamtos vaizdus. Dailininko paveikluose mirguliuoja praeities legendas, padavimus slepiantys ežerų vandens, sraunios Pietų Lietuvos upės, atgimsta senoviniai

pagoniški ritualai, žolėmis apaugę tvirtovių akmenys ir sienų liekanos. Tačiau gyvam dailininko būdai, neramiai, smalsiai prigimčiai neužtenka vien praeities vizijų – jis kuria ir simbolinio turinio kompozicijas, kur ypatingą vaidmenį suteikia šviesai, tapatinamas ją su dvasingumu, pakylėta žmogaus sielos būseną.

Ekspozicijoje matome ir didelį, originalų zodiako ženklų ciklą, kuriame V. Dailidka savitai interpretuoja populiarus simbolius, tarsi ragindamas gamtos ir žmogaus gyvenime šalia kasdienybės pastebėti ir mistinius, racionaliu protu nepaaiškinamus reiškinius, pranašiškus ženklus, galbūt lemiančius mūsų likimus. Keli natūrmortai su gelėmis, šeimos narių portretai atskleidžia kitą – jautrią, mėšlią dailininko ir mokytojo prigimties pusę.

Kadangi bendrauti su V. Dailidka nepaprastai įdomu ir smagu, parodos autorius vedė ekskursiją po parodą – pristatydamas žiūrovams kūrinių

temas, sukūrimo aplinkybes, paveikluose įkūnytas istorijas. Tokie susitikimai su menininkais, skirti besidominčiai publikai, pastaruoju metu rengiami įvairiose meno institucijose – nuo didžiųjų dailės centrų, muziejų, iki nedidelių kamerinių galerijų. Šis sumanymas puikiai pasiteisino – V. Dailidka pateikė daugybę įdomių pasakojimų, prisiminimų, legendų, dar negirdėtų vietovardžių, Pietų Lietuvos regiono praeities fragmentų. Liko sužavėti ir tie žiūrovai, kurie, kaip patys sakė, turi menką supratimą apie meninę kūrybą. Juk galimybė išgirsti gyvą menininko žodį yra unikali ir nepakartojama – tokiu būdu kūrybos laukas priartėja, tampa labiau suprantamas, artimas ir įdomus.

Paradoksalu, tačiau ir parodos autorius, ir Eišiškių apylinkėse gyvenanti jo mokinė Danutė Zukovskienė, taip pat neseniai pristatė savo meninę kūrybą Valkininkų kultūros centre, liudijo, kad mū-

sų dienomis būti lietuviu čia nėra lengva – labiausiai dėl vietos valdžios požiūrio, sėjančio įtarumą, priešiškumą tarp dviejų greta gyvenančių tautų. Tai didelė ir svarbi tema apmąstymams – ne tik mūsų valdžios atstovams, bet ir kiekvienam iš mūsų – ką reikėtų daryti, kad dvi tokios artimos tautos, kartu patyrusios šitiek sunkių išbandymų, drauge kovojusios prieš carinę priepaūdą, ir istoriniu, ir geografiniu požiūriu taip pat be galo glaudžiai „suaugusios“ tarpusavyje, puoselėtų gražų ir draugišką bendrabūvį, pamiršdamos nesantaiką ir konfliktus. Matyt ne veltui V. Dailidka ne kartą sakė susirinkusiems į parodas atidarymą – „Aš ne dailininkas, aš mokytojas“, tarsi pabrėždamas, kaip svarbu šiame regione puoselėti švietimą, kultūrines ir dvasines vertybes, nes tik jos gali atnešti ramybę, santarvę ir darną visiems Vilnijos krašto žmonėms.

Paroda Valkininkų kultūros centre veiks iki lapkričio 4 d.

Valkininkų kultūros centro inf.